

EDEBİ METİNLERİN VE MASALLARIN ÇOCUK YETİŞTİRİLMESİNDEKİ ROLÜ

The Role Of Literary Texts And Tales In Child Raising

Dr. Öğr. Gör. Mualla MURAT

İstanbul Aydın Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, İstanbul/TÜRKİYE

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8872-8973>

Cite As: Murat, M. (2021). "Edebi Metinlerin Ve Masalların Çocuk Yetiştirilmesindeki Rolü", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(50): 2264-2282

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, edebi metinlerin ve masalların psikososyal yönden sağlıklı çocuklar yetiştirilmesindeki önemini ortaya koymaktır. Edebi eserler ve özellikle kolektif şuuru yansıtan masallar, bireyin psikososyal gelişiminin nasıl oluştuğunu ve nelerden etkilendiğini masal kahramanları üzerinden topluma aktarmaktadırlar. Bu bağlamda Keloğlan masallarının Türkiye’de bu gereksinimi karşılayan en uygun argümanlardan biri olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle bu çalışmada keloğlan masalları ele alınmıştır. Bu çalışma, Keloğlan’ın kel olması hasebi ile babasının ondan utanç duymasının ve içinde yaşadıkları toplumun da bu konudaki yanlışlarının, Keloğlan’ın hayatını nasıl etkilediğini göstermiştir. Masalarda görüldüğü üzere, Keloğlan başına gelenlerin bir haksızlık olduğunu fark eder, özgüvenini kaybetmez ve hayatı boyunca da haksızlık ve adalet mücadelesi verir. Sonunda bu başarı onu kahraman yapar. Keloğlan’ın Robin Hood’dan farkı, sadece zenginden alıp fakire vermek ve maddi dengeler üzerinde eşitlik sağlamak değil, toplumdaki sınıfların üstünlüğüne de karşı olmasıdır. Keloğlan, esnafar arasındaki ticari dolandırıcılığa da müdahale eder, hayvan haklarını gözetir ve aile içindeki problemlere de el atar. Günümüzde çocuğun ergenlik dönemindeki sorunları modern psikolojiyle çok kompleks bir şekilde çözülürken, yüzyıllar öncesini bize yansıtan “Keloğlan kahramanı” ergenlik dönemi sorunlarını aidiyetlik ve sorumluluk olarak daha başarılı şekilde geçirir. Masalda kahraman bir sebeple evden ayrılır, hayat mücadelesini kazanarak olgunlaşır ve nihayet medeni bir birey olur. Kahraman bu mücadeleyi yalnız başına vererek ve içinde yaşadığı topluma ait tüm değerleri kabul ederek kendi bireysel gelişimini tamamlar. Kısacası kahraman, yaşamı bizzat yaşayarak öğrenir. Eğer anne baba eğitimsiz, problem çözme becerisinden uzak ve içinde yaşadığı toplumun baskısından etkileniyor ise o çocuğun birey olarak topluma hazırlanması da sağlıklı olmaz. Sağlıklı çocukların yetiştirilmesine katkıda bulunması ümit edilen bu çalışmanın sonuçlarına göre okul eğitim programlarında ve anne baba eğitimlerinde edebi metinlere ve masallara daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Gömü teorisi ele alınarak yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edebi metinler, Masallar, Çocuk Yetiştirme

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the importance of literary texts and tales in raising healthy children in terms of psychosocial. Literary texts, and especially tales reflecting collective consciousness, transmit to the society how the psychosocial development of an individual is formed and what is influenced through tale heroes. In this context, it is accepted that keloğlan tales are one of the most appropriate arguments that meet this requirement in Turkey. For this reason, in this study keloğlan tales are discussed. This study has shown how Keloğlan's baldness and his father's disgrace to him, and the mistakes of the society in which they lived affected Keloğlan's life. As it can be seen in the tales, Keloğlan realizes that what has happened to him is an injustice. He does not lose his self-confidence and struggles against injustice and for justice throughout his life. In the end, this success makes him a hero. Keloglan's difference from Robin Hood is that he is not only taking from the rich and giving to the poor and ensuring equality over material balances, but also he is against the superiority of the classes in the society. Keloglan also intervenes in commercial fraud among tradesmen, takes care of animal rights and deals with problems within the family. Today, while the problems of a child in adolescence are solved in a very complex way with modern psychology, the “Keloglan hero”, who reflects on us centuries ago, passes the problems of adolescence more successfully by taking on belonging and responsibility. In the tale, the hero (keloğlan) leaves home for a reason, matures by winning the struggle for life, and finally becomes a civilized individual. The hero completes his individual development by giving this struggle alone and accepting all the values of the society in which he lives. In short, the hero learns life by living in person. If the parents are uneducated, far from problem-solving skills, and are affected by the pressure of the society in which they live, it will be unhealthy for the child to prepare for society as an individual. According to the results of this study, which is hoped to contribute to the raising of healthy children, it is recommended to include more literary texts and tales in school education programs and parents education. Qualitative research method was used in this study, which was carried out by considering burial theory.

Key Word: Literary Texts, Tales, Child Raising

1.GİRİŞ

Eğitim; bireyin, ailenin ve toplumun sağlıklı, mutlu ve doğru yaşamasını amaçlar. Bireyin, ailenin ve toplumun doğru yaşaması sadece eğitimin işi değildir. Bundan birey de aile de kendi kendilerine sorumludur. Tarihin başlangıcından bu yana eğitimin bugünkü seviyesine ulaşması ve kurumsal hizmet vermesinden önce birey, aile ve toplum eğitim dışında çeşitli sanat eserleriyle, sportif faaliyetlerle, sosyal etkileşimlerle, doğru yaşamayı ve doğru insan olmayı öğrenmemekteydi. Peki şimdi nasıl? Edebi türler özellikle masallar eğitimin en zengin ve en doğal materyalleridir.

2.AİLE VE ÇOCUK

Çocuğun doğumundan ölümüne kadar sahip olduğu asıl varlık ailedir. Çocuğun birey olma yolundaki bilişsel, duyuşsal, dilsel, fiziksel her türlü gelişimi anne baba ile ailede başlar. Çocuğun sosyal çevre ve eğitim yolu ile olan edinimleri ailenin attığı temeller üzerine kurulur. Evrensel ve toplumsal gelişmelerin çağlara göre değişimleri aile ve çocuğun da değişimini gösterir. Çocukluğun özellikle on yedinci ve yirminci yüzyıllar içerisinde giderek önem kazandığı, çocukluğa bakış açısının ise hızla değiştiği görülmektedir. Bu değişimin temelini değişen aile yapısı, çocuğun işgücünden ziyade psikolojik değerinin ortaya çıkması ve giderek gelişen bilgi toplumu anlayışının yerleşmesi oluşturmuştur (Onur, 2005:14). Rol model olan anne baba doğru ise çocuk şanslı, yanlış ise çocuk talihsizdir. Bunun sonucu toplumdaki asayiş ve huzura yansır. Çocuğun hayatında bu kadar önemli yere sahip ebeveynlerin ise hem ebeveyn olma becerileri hem de çocuk bakımı ve eğitimi konularında bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Değişen günümüz şartlarında ebeveynlere verilecek bu eğitimin artık sistemli bir şekilde yapılması zorunluluğu ortaya çıkmış bulunmaktadır.(Tezel Şahin, Özbey,2007:8) Oldukça eski dönemlerde anne babanın sorumluluğu daha çok çocuğun maddi ihtiyaçlarını karşılamak ve geleneklerine göre çocuğu hayata hazırlamaktan ibaretti. Günümüzde ise anne baba rolü tamamen değişmiş, çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının yanı sıra sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının da tespit edilerek karşılanması mecburiyeti doğmuştur. Yetişkinlik döneminde sağlıklı ilişkiler kurma ve sosyalleşmenin en önemli göstergelerinden birisi akademik becerilerin aksine toplumdaki diğer bireylerle başarılı ilişkiler kurabilme yeteneğidir.(Türkoğlu, Gültekin Akduman,2015:2)

Babanın çocuğuna sağlıklı bir yön vermesi için babanın kendi hayatındaki eğitimini ele almak gerekir. Babalık eğitimi sağlayan kurum ve kuruluşların yeterli olmaması ve babanın içinde yaşadığı toplumun olumlu ve olumsuz bakış açısı doğru veya yanlış baba rolünü açığa çıkarır.

McBride (1990)'a göre babaların çocuk ile ilgili işlere katılmasını sınırlandıran iki faktör mevcuttur. İlki babanın babalık rolüne hazırlığındaki eksikliklerdir. İkincisi ise babalık rolü için sosyal ve kurumsal desteğin yani babayı destekleyen kişi, kurum ve kuruluşların yeterli olmamasıdır (McBride, 1990; akt. Seçer, Çeliköz ve Yaşa,2007).

Babanın eğitimi ve bilinçli baba rolü çocuğun kişilik ve kimliğini oluşturur. Geleneksel aile yapısında çocuk üzerinde anne rolünün önemli olduğu görülürken, son yıllarda hızla ortaya çıkan çok yönlü değişimler gelenekselin dışında bir aile yapısı ortaya çıkarmıştır. Çağın ihtiyaçlarını karşılamak mecburiyeti, kadın erkek eşitliği gibi algıların günümüzde aile içindeki anne baba rollerini ve anne, baba, çocuk ilişkilerini oldukça değiştirmiştir. Gittikçe karmaşıklaşan hayatımızda anne baba rollerinin ve çocuk üzerindeki etkilerinin daha çok araştırılarak tespit edilen sorunların çözümlenmesi ve ailenin çocuk ile birlikte yeni gelişmelere hazırlanması gerekmektedir. Türkiye’de erken çocukluk döneminde baba-çocuk ilişkisini lisansüstü tezlerde inceleyen bir araştırma baba rolündeki eksiklikleri ortaya koymuştur. Baba ekonomik gelir elde etmeyle mesulken, anne bunların dışında işlerle yükümlüydü, değişen şartlar anne ve babayı aynı görevlerde mesul tutmuştur. Anne çalışma hayatında daha kolay uyum sağlamışken babanın çocuklarına karşı görevleri artmış bu görevleri yerine getirmede eğitime muhtaç kalmıştır. Babanın çocuğun gelişimindeki rolü annenininkine kadar önem arz etmektedir. Öyle ki baba-çocuk ilişkisi üzerine daha fazla araştırmalar yapılabilir, bu ilişkinin çocuğun sosyal duyuşsal, bilişsel, fiziksel ve dil gelişimi gibi farklı gelişim alanlarına etkisi incelenebilir (Uzun, Simsar ve Karaca, 2019). Beş aylık bebekler kendi vücutlarını, parmaklarını, baş parmaklarını, cinsel organlarını, yüzlerini keşfederler ve bulgularını birleştirerek vücut imajlarını geliştirirler. İki, üç yaşlarında çocukların ‘benim’ diye tanımladıkları kendi vücutları hakkında bir kavramları vardır. Bu keşiflerinde bir kolun ya da bacağın olmadığı veya başka anomalileri olduğu görülürse bu anormallığı kendi benlik imajları ile birleştirirler. Daha sonra üç yaşından beş yaşına kadar, kendi vücutlarını diğer çocukların vücutlarıyla karşılaştırmaya başlarlar. Bu karşılaştırma döneminde diğer çocuklarla aralarındaki farklılıkları görmeye başlarlar. Doğuştan diğer çocuklara göre bir farklılığı olan çocuklar, genel olarak daha sonraki yıllarda bir farklılık oluşan çocuklara göre daha uyumlu ve benlik imajını daha kabullenmiş çocuklardır (Er, 2006; 157).

2.1.Çocuk Yetiştirmede Babaların Rolü

Günümüzde, iş hayatında geçirilen zaman ve çocuklarla geçirilen zaman genellikle birbirleriyle rekabet halindedir. Ebeveynler iş yerinde evde geçirebileceklerinden daha fazla zaman harcamaktadırlar. Amerika’da yapılan bir araştırmada, 1965 ile 2011 yılları karşılaştırılmış, babaların ev işlerine ve çocuk bakımına harcadıkları zamanın 2011 yılında ortalama olarak iki katından fazla arttığı görülmüştür (Parker and Wang, 2015). Araştırmacılar bu artışı, özellikle hafta sonları boş zamanlarını azaltarak ya da çocuklarını da boş zamanlarına dâhil ederek çocuklarıyla vakit geçiren bir "yeni babalar" alt grubunun kanıtı olarak göstermektedirler (McGill, 2014; Hook and Wolfe, 2012).

2.1.1.Perinatal ve Yeni-doğan Döneminde Baba

Babanın, çocuğunun sağlık hizmeti sağlayıcısıyla ilişkisinin erken çocukluk yıllarında başlaması muhtemeldir ve bu ilişki zamanla büyüyerek uzun süreli bir ilişkiye dönüşebilir. Bu ilişki, çocuk doktorları ile erken karşılaşmalar, doğum öncesi ziyaretler, yeni-doğan bakımevi ziyaretleri veya herhangi bir sayıda iyi veya akut bakım ziyareti olarak gerçekleşebilir. Babaların, sağlık bakım ziyaretlerine katılarak ve hamile eşlerine yardım ederek doğum öncesi sürece dâhil oldukları ve medeni duruma bakılmaksızın, babaların büyük çoğunluğunun çocuklarının doğumunda hazır bulunduğu görülmüştür (Teitler, 2001). Babaların, eşlerinin hamileliği sırasında uykusuzluk, huzursuzluk ve aşırı kilo alma durumu yaşadıkları, hatta Couvade sendromuna sahip oldukları bile kaydedilmiştir (Conner and Denson, 1990). Doğum öncesi katılım ve doğumda bir arada bulunma hususları, bir çocuk 5 yaşına geldiğinde baba katılımının en güçlü yordayıcılarıdır (Shannon, Cabrera, Tamis Lemonda, Lamb 2009). Hamilelik sırasında baba katılımı, annelerin ilk üç aylık doğum öncesi bakım alma olasılığının 1,5 kat daha fazla olması ile (Teitler, 2001) ve aynı zamanda erken doğum ve bebek ölümlerinde azalma ile ilişkilendirilmiştir (Alio, Mbah, Grunsten, Salihu, 2011 and Alio, Mbah, Kornosky, Wathington, Marty, Salihu, 2011). Babaların hamilelik sırasındaki ruh sağlığı ya da psikolojik sıkıntısı, çocuk 36 aylıkken ortaya çıkan olumsuz duygusal sorunlarla ilişkilendirilmiştir. Doğumdan sonraki ilk 2 saatte “baba ten tene bakım” ile geleneksel “bebek karyolası bakımının” karşılaştırıldığı bir çalışmada, baba ten tene grubundaki yeni doğan bebekler daha az ağlamış, daha erken uyumuş ve daha az aranma, emme ve uyanıklık refleksi göstermişlerdir (Erlandsson, Dsilna, Fagerberg and Christensson, 2007). Yeni-doğan döneminde banyo gösterileri gibi basit müdahalelerin, baba destek grupları gibi çeşitli bağlamlarda baba katılımını artırmada uzun süreli etkileri olduğu görülmüştür (Yogman, 1982). Babalar, annenin emzirmesini desteklemede kritik bir rol oynayabilir ve bunun tersine, eğer baba dışlanmışlık ve rekabetçi duygular hissederse, anneye vereceği bu desteği zayıflatabilir. Birçok doğum hastanesi, ana paydaşlar olarak onlara kaynak sunmak için doğrudan anne adayları için tasarlanmış ve pazarlanmış bir programlama kurmuştur. Bebeklik döneminde, babaların yetkin ve küçük bebeklerle annelere benzer başarılı etkileşimler kurabildikleri ve yine annelerle benzer psikolojik deneyimlere sahip oldukları görülmüştür (Yogman, 1982). Ancak, ilişkileri gereksiz değildir; babanın bebeğin oyun partneri olması anneden daha olasıdır ve babanın oyunu bebek için daha dinç ve uyarıcı olma eğilimindedir (Yogman, 1982; Yogman, 1981). Babaların, çocukları ile duygularını eşleştirmede eşit derecede başarılı oldukları, sosyal etkileşimler sırasında babaların bebekleriyle uyarılma ritimlerini anneler kadar başarılı bir şekilde senkronize edebildikleri, ancak etkileşimlerin (özellikle oyunların) kalitesinin babalarla daha yoğun olduğu görülmüştür (Feldman, 2003 and Yogman, Lester, Hoffman, 1983). Babalarla bu yüksek yoğunluklu etkileşimler, çocukların keşif ve bağımsızlığını teşvik ederken, annelerle daha az yoğun olan bu etkileşimler güvenlik ve denge sağlamaktadır (Raeburn, 2014; Yogman, 1982). İlginç bir şekilde, kadınların gebe kalmaları sırasında erkeklerde testosteron düzeylerinin azaldığı, çocuk yetiştirme sırasında ise daha yüksek olduğu görülmüştür (Gettler, McDade, Feranil, Kuzawa, 2011; Perini, Ditzen, Hengartner, Ehlert, 2012).

Yeni-doğan döneminde babaların katılımı, medeni durumla güçlü bir şekilde ilişkilidir. Eşi ile birlikte yaşamayan babalar, birlikte yaşayan babalara göre çocuklarıyla daha az temas halindedir ve daha az ilgiye sahiptir (Cheadle, Amat and, King 2010). Eşi ile birlikte yaşamayan babaların katılım düzeyini pek çok faktör etkilemektedir. Yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, çocuklarına coğrafi uzaklık, ruh sağlığı durumu, sosyal destek (Cheadle, Amat and, King 2010; Castillo, Sarver, 2012) ve çocuklarıyla ebeveynlik ilişkisinin sürdürülmesi de dahil olmak üzere, eşiyle birlikte yaşamayan babanın anneye olan ilişkisi de bu faktörlerin önemlilerindedir (Carlson, McLanahan, BrooksGunn, 2008; Ryan, Kalil, Ziol-Guest, 2008) . Ebeveynlerin ilişkisi sona erdikten sonra, özellikle başka ilişkilere girdiklerinde ve yeni eşlerden çocukları olduğunda evlilik dışı baba katılımı keskin bir şekilde azalmaktadır (Edin, Tach, Mincy, 2009). Düşük gelirli aileleri güçlendirmeye yönelik programları savunan politika yapımcılar, özellikle baba katılımını artırmaya yönelik programların daha iyi araştırılması çağrısında bulunmaktadırlar (MDRC., 2013).

2.2. Erken Çocukluk Döneminde Baba

Erken çocukluk yıllarında baba katılımı, zaman içinde olumlu çocuk gelişimi ve psikolojik sonuçlarla ilişkilidir, ancak çoğu çalışma iki ebeveynin sahip olmanın faydalarını ikinci bir ebeveynin, özellikle bir erkeğin varlığından ayırmamaktadır. Örneğin, 3 yaşındaki bir çocuk için baba-çocuk iletişimi, çocukta ileri dil gelişiminin önemli ve benzersiz bir yordayıcısıdır, ancak anne-çocuk iletişimi bir yordayıcı değildir (Pancsofar, Vernon-Feagans, 2006). Bu bulguya rağmen, doğumdan 7 aya kadar olan bebekler, babalara kıyasla anneler ile önemli ölçüde daha fazla dil öğrenimine maruz kalırlar (Johnson, Caskey, Rand, Tucker, Vohr, 2014). Anneler kelime seçimini çocuğun bilinen kelime dağarcığına göre ayarlarken, babaların yeni kelimeleri tanıtmaya olasılığı daha yüksektir (Raeburn, 2014). Bir çalışmada, babaların, bebeklik döneminde daha çok ilgilenmeleriyle (bakma, oynama, iletişim kurma) birlikte, çocukların ruh sağlığı semptomatolojisinin 9 yaşında azaldığı görülmüştür (Boyce, et al., 2006). Olumlu baba katılımı çocuk davranış yörüngeleri ile ters orantılıdır. Öyle ki, daha fazla katılıma daha az uyumsuz çocuk davranışı eşlik eder. Ayrıca, annedeki depresif belirtilerin çocuğun problem davranışları üzerindeki etkisi, babanın olumlu katılım düzeyine göre değişmektedir (Chang, Halpern, Kaufman, 2007). Bu bilgi, ilgili babaların etkisinin, anne depresyonunun olumsuz etkisini (örneğin, bir çocuğun sosyo-duygusal ihtiyaçlarına karşı azalan yanıt verme) telafi edebileceğini, böylece çocuk sorunlu davranış ve gelişme riskini azaltabileceğinden düşündürmektedir. Erkekliğin tanımları, sertlik vurgusundan hassasiyet vurgusuna kadar değişkendir; ırksal ya da etnik farklılıklar bu alanda hala varlığını sürdürmektedir. Bir çalışmada beyaz babalar, 13'ten daha küçük yaşta çocuklarına siyah babalardan daha fazla sarılmışlar ve onları sevdiklerini söylemişlerdir. Bunun üzerine ebeveynlik becerilerini geliştirmeye yönelik bir müdahale programı hazırlanmış ve 8- 12 yaşındaki siyah erkek çocuğu olan bir grup ebeveynin uygulanmış ve sonuçta bu erkek çocukların saldırgan davranışlarının azaldığı görülmüştür (HowardCaldwell, et al., 2014).

2.3. Ergenlik Döneminde Baba

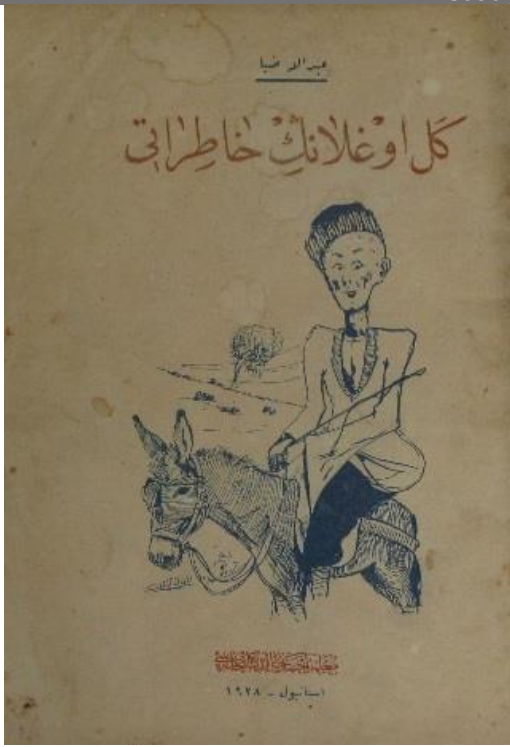
Ergenlik döneminde, birkaç yeni ulusal boylamsal çalışma, baba katılımının ergenlerin riskli davranış olasılığında bir azalma ile ilişkili olduğunu (erkekler için daha da güçlü bir şekilde) (Bronte-Tinkew, Moore, Carrano, 2006; Carlson, Trapani, 2006) ve her iki cinsiyet için de daha az ergen depresif belirtileri öngördüğünü göstermiştir (Cookston, Finlay, 2006). Boylamsal bir meta-analiz çalışmasında, baba katılımı, özellikle erkek çocuklarda bilişsel gelişimin yükselmesine, problemlerinin azalmasına, ergen kız çocuklarında ise psikolojik problemlerin azalmasına, düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerde suçluluğun ve ekonomik dezavantajın azalmasına sebep olmuştur (Sarkadi, et al., 2008). Babaların kızlarıyla erken yaşta ilgilenmesi, erken ergenlik riskinin azalması, erken cinsel deneyimlerin azalması ve genç yaşta hamileliğin azalması ile ilişkilendirilmiştir (Raeburn, 2014; Ellis, et al., 2012). Hayvan çalışmalarından yola çıkarak, babaların feromonlarına maruz kalma, kadınların pubertal gelişimini yavaşlatabilmektedir (Raeburn, 2014). Yerleşik olmayan katılımlı olan babalara sahip olan ergenlerin düzenli olarak sigara içmeye başlama olasılıklarının daha düşük olduğu gösterilmiştir (Menning, 2006). Genel olarak, artan baba katılımı, özellikle kadınlarda, gelişmiş bilişsel gelişim, sosyal duyarlılık, bağımsızlık ve cinsiyet rolü gelişimi ile ilişkilendirilmiştir (Yogman, 1982). Artık babaların, klişeleşmiş disiplinci, geçimini sağlayan ve erkeksi rol modelinin ötesinde bakıcı, refakatçi, öğretmen, ebeveynlik için rol modeli ve destekleyici eş rolüne kadar genişleyen bir role sahip olduğu görülebilir. Son zamanlarda babaların benzersiz ve tamamlayıcı rolü daha iyi anlaşılmasına başlanmıştır. Babaların dayanıklılığı artırmadaki rolü hakkında ise daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Gömü teorisi ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemi özellikle psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi gibi verilerin tek bir sayıya indirgenemediği bilimlerin tercih ettiği bir yöntemdir. Sözel olması verinin bütününe analizini gerektirdiği için bu yöntem qualitative yöntemi olarak adlandırılır (Arslan, 2014).

Gurbetoğlu'na (2015) göre nitel araştırma yönteminin de beş tekniği vardır. Etnografi, örnek olay, fenomenoloji, gömülü teori, saha taramasıdır.

Araştırma varyantlarıyla birlikte 465 Keloğlan masalı incelenerek yapılmıştır. Esas olarak Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun 1928 yılında Osmanlıca yayınlanan Keloğlan'ın Hatıratı kitabındaki ilk masal ve 'son sözlerim' kısmı üzerinde durulmuştur.

Keloğlan'ın hatıratı [خاطراتی اوغلانک کل] / [Kozanoğlu], Abdullah Ziya [[اوغلی قازان]], ضیا الله عبد، [اوغلی قازان]]

Yayın Bilgisi : İstanbul : Muhtar Ahmed Halid Kitabhanesi [Serviş Matbaası], 1928

Fiziksel Nitelik : 120, [8] s.: res.; 21x14 cm.

Dizi Kaydı : Çocuk ve Halk Edebiyatı Külliyyatı

Konu Başlıkları : Türk Halk Hikayeleri · Keloğlan

Notlar: Şöhreti bütün dünyaya yayılmış olan Keloğlan'ın başından geçen harikülade vakalar bu kitabda kendi ağzından nakl edilmektedir. Kitabın sonundaki ilave sayfalarda kitab tanıtımları vardır.

Kütüphane	İ.B.B. Atatürk Kitaplığı Sayısal Arşiv ve e-Kaynaklar
Koleksiyon	Hasan Cafer Ergin Osmanlıca Kitapları
Oda	İSTKA
Durum	Rafta
Demirbaş	HCE_Osm_00668
Yer Numarası	813.42 KOZ
Kopya/Cilt	1 k.1
Sağlama Şekli	

Başlık Masalları Nasıl Toplamalı

Yazar Ziya Gökalp

Rumi Tarih1928KonuEDEBİYAT VE RETORİKDewey Numarası800Sayfa22 – 25

Halk Bilgisi Mecmuası	
Yer Numarası	1956 SA 196
Yayın Bilgisi	Halk Bilgisi Derneği Umumi Merkezi Ankara
Konu	Edebiyat
Çıkış Aralığı	Süresi Belirsiz
Dil	Eski Harfli Türkçe
Fiziksel Tanım	25 cm.
DVD Numarası	38
Mikrofilm Numarası	1814

Sayı Bilgileri

Cilt	1 Cilt
Sayı Numarası	1
Ölçüler	25 cm.
Sayfalar	1-98
Yer Numarası	1956 SA 196
DVD Numarası	38
Başlangıç Sayfası	1
Bitiş Sayfası	98

Keloğlanın Hatıratı

İnsanlar gariptir. Karşılarında ki bir kimse zeki, güzel, akıllı olursa muhakkak onunla alay ederler. İşte bana verilen "keloğlan!". "ismi de öyle zannediyorum ki güzelliğimi çekemeyen hemcinslerimin yıllardan beri yapmış oldukları haksızlıkların en feciidir. İnsanın "kel" olmakla çirkin olması lazım gelmez ya?.. Fakat nasıl resmimde oldukça yakışıklı olduğumu görüyorsanız hatıratımı (S 3)

okurken de göreceksiniz ki sizin "akıllı" dediğiniz dökme domates kafalara taş çıkartacak kadarda zekiyim!

Bir gün bizim mahallede bir haber çalkalandı: hacı kadın namında bir ihtiyar kadıncağzın oturduğu evin duvarları konuşuyormuş. İş benim kulağıma kadar ilerlemiş. Bir gece hacı kadın evinde mısır patlatırken duvarın içinden bir ses gelir:

-Çıkayım mı?..

Hacı kadın korkar, hemen sokağa fırlar. Ertesi akşam birkaç cesur komşu erkekleri evde yatmaya karar verirler. Tam gece yarısı duvar tekrar bağıır:

-Çıkalım mı?..

Komşular hemen kaçarlar. İçlerinden cesaretlisi "Ner olursa olsun ben kalırım!" der. Fakat duvarlardan birbiri arkasına sesler gelir:

-Çıkayım mı?..

-Çıkalım mı?..

Nihayet gürültüler o kadar şiddetlenir ve korkunç olur ki zavallı adam dayanamaz; dehşetten ödü patlayıp ölür.

Ben o sıralarda on dört yaşında kadar vardım. Babam, benim dokuz diyara yayılan "keloğlan!.." lakabımdan fazla sinirlenirdi. Zaten bende damlası bile bulunmadığına bila tereddüt yemin edeceği aklımın azlığından da müşteki olduğumdan bir akşam beni karşısına çekti:

-Bana bak keloğlan!..

-Buyur babacığım!.. (S 4)

-Şu konuşan duvarları işittin mi?.

-Evet babacığım!..

-Sen bu işe ne diyorsun?..

-İçerisine kedi yavrusu saklanmıştır derim.

-Oğlan kedi yavrusu konuşur mu hiç?.

-Babacığım duvar konuştuğuktan sonra kedi yavrusu haydi haydi konuşur.

-Babam kızdı:

-Sen adam olmayacaksın!.. Zaten bende ekmek paramızı güç kazanyorum. Senin yattığın odayı kiraya vereceğiz. Mademki o perili oda "duvar konuşmuyor, kedi yavrusu var" diyorsun git yat!..

-Fakat babacığım!..

-Ulan sen kedi yavrusundan korkar mısın?

-Hayır ama!..

-Sus bre aptal! Mademki korkmuyorsun defol git orada yat!.. Ben başka laf dinlemem!..

Babamın bana hiç acımayacağını biliyordum. Çünkü feleğin cilvesine ne denir, herkesin başını saçlı yaratan benimkini Bayrampaşa çöplüğü gibi böcek yuvası olarak inticap etmişti. Anamın söylediğine göre "bu uyuz başımın kimse tarafından sevmek... İmkani yokmuş!"

Anamın göz yaşları, mahalle çocuklarının hep bir ağızdan beni teşbih eden "Ala alahı!" ları arasında perili eve göç ettim. (S 5)

İçinde mahallenin en cesur erkelerinin bir gece bile barınmadığı bir yerde ben günlerce nasıl yatacaktım?.. Fakat artık her tarafta (Aptal!..), (kel oğlan!), (salak Apti!) gibi muhteşem ünvanlarla karşılaşana karşılaşana hayatımdan bezmiştim. Şu işin eninde sonunda ölümden daha beter bir şey yoktu ya!?.. Ben ise ölümden artık o kadar korkmuyordum. Herkes tarafından iğrenilerek alçak görün ..... sebep olan kel başımı ellerimle kaşıyarak perili evde akşamı yaptım. Sokaklarda yavaş, yavaş mahalleli azaldı. Yatsı ezanı okundu, geçti. Daha duvarlarda konuşmak şu yana, nefes aldıklarına delalet edecek bir hareket yok. İlk önce kokudan yüreğim keşkek tenceresi kapağı gibi atarken yavaş yavaş bu sessizliğe alıştım. Tam uyumak üzere idim ki zayıf bir ses işittim:

-Çıkayım mı?..

Acaba kulak dolgunluğuyla bana mı öyle gelmişti? Nefesimi bile kesip dinledim. Bu sefer daha yüksek bir ses duyarak içinden gelir gibi haykırdı:

-Çıkalım mı?

Soğuk bir ürperme bütün vücudumu dolaştı. Dişlerim başladı hamam nalını (nalini) gibi takırdamaya.. Fakat dişimi sokup yorgamı daha içine kafamı çektim.

Bununla beraber ses yine tekrar etti. Bu sefer adeta gök gürlüyordu:

-Çıkayım mı?.. (S 6)

Şeytan, hemen yataktan fırla, sokağa kendini at! diyordu;

Fakat nereye gidecekti? Babam odamı kiraya vermişti. Komşular ise benden ikrah ediyordu. Burada kalmaya mecburdum. Duvarın içinden artık kalınlı inceli kah gülerken, kah ağlayarak bağırarak bir duvar sesini andırır sedalar kulaklarımda çınliyordu:

- Çıkayım mı? Çıkayım mı?.

-Çıkalım mı? Çıkalım mı?.

Aman yarabbi çıldıracağım. Bozuldukça bozuluyorum, hayatımda bu kadar korktuğumu bilmiyorum. Fakat hatıramda göreceksiniz ki daha korkunçlarıyla karşılaşmış kel başımıza yazılı imiş!..

Kulaklarım uğulduyordu:

-Çıkayım mı?. Çıkalım mı?.

Artık korkunu son haddine geldim. Ölüm bu azabın yanında hiç kalırdı. Sanki ne olacaktı? Dişini sıkıp bağırırdı:

-Nee.. Artık kafa şişirdin.. Çıkacaksan çık bakalım ne olacak?

Ben bu sözü sarf eder etmez duvarlar gürrrr... diye yarıldı. Birde ne göreyim: şakır, şakır **oraya** altın yağıyor. Birkaç dakika bin sapsarı altın yığılı ufak bir dağın ortasında sevincimden ne yapacağımı şaşırılmış bir şekilde ağzım bir karış açık donuk kalmıştım.

Meğer ben tılsımlı bir evde imişim de haberim yokmuş. Anamdan işitirdim. Eski zenginler mallarını tıslımlayarak saklarlarmış, bilmem ne dağında bir dev varmış ki onun yollarını tutmak kabil olsa baştan aşığı altın kesilecekmiş! Yine bilmem nerede bir yılan gömleği (S 7)

varmış ki onun gömleğini elde etmek mümkün olsa Maltepe'de saklı bir defneyi bulmak mümkünmüş. Ana "iş bu tıslımların nasıl şey olduğunu bilip malları çıkartmakta!" derdi. Fakat kimin aklına gelirdi ki kel oğlan herkesin korktuğu şu evde dişini sokup da "çık bakalım !.." der demez bu altınları alacak? Ben türlü hülyalarla uyuyabilmişim. Sabahleyin uyanınca bir de bakayım ki ortada bir altın bile yok!.. Duvarlara koştum onlarında yarıldıkları da hiç belli değil.

-Acaba ben geceleyin rüyamı görmüşüm?..

Her ne ise uzun sözün kısıtı bu her gece devam etti. Duvarlar "çıkayım mı?.." diye bağıyor; ben çık bakalım ne olacak?. diyor. Altınlar dökülüyor. Sabah ezanı okundu mu tekrar kayıp oluyordu. Birkaç defa o vehimde saklayayım dedim. Fakat sabah oldu mu elimde tuhaf bir boşluk his ediyordum. Altınlar kayıp oluyordu. Bunu kime anlattımsa bana güldü. Gelin beraber deneyelim teklifine de kimse korkudan yanaşmıyordu. Tılsımın bir kısmını halletmişim. Fakat asıl mühim olan ciheti yani altınları başka bir yere taşımayı yapamıyordum. Nihayet sözlerime inanan bir ihtiyar derviş bana:

-Kel oğlan, dedi! Hint diyarında (.....) derler bir sihirbaz vardır. Bu tılsımı ancak o halleder. Benim bir eşeğim var. Çok zekidir. Hem de peri taifesine mensuptur. Bir de sihirli kamçım vardır. Onunla vurunca konuşur.. Sana onu vereyim. Üzerine dervişin elini öpüp eşeğine binerek:

-Ver elini Hint diyarı.. deşip ertesi sabah yola düştüm.

SON SÖZLERİM!..

Uyanır uyanmaz bir şüphe ile titrediğimi size söylemişim. Sultana sordum:

-Ben uyurken ne yaptınız?..

-O, güzel dişlerini gösterecek kadar latif bir tebessümle cevap verdi:

-Hiç, külâhınızı çıkardım?..

Dehşetle gözlerimi açtım!..

-Ne?.. Ne?..

-Külâhınızı açtım!.. -Sizin çirkin olmadığınızı gördüm. -Kendinize ifra ediyorsunuz!.. Bir güzel kadın tarafından bu iltifata nail olmaktan daha iyi insanın ... için bir şehadet name bulunabilir mi?.. Demek öğrenilecek kadar çirkin değilmişim!.. Zaten ben etrafımda güzelleri göre göre kendimden korkmuştum. Yoksa sevimsiz bir kimse olsam bu kadar ... dervişler sihirbazlar beni severler miydi?.. Mamafih bir kere daha ısrar ettim.

-Fakat ben size onu, açmamanızı söylemişim.

Sultan meyus bir tavırla önüne baktı:

-Bir kere oldu!.. Artık külâhınızı çıkarında birbirimizi görelim!..(S 114)

Hiç ses çıkarmadan ayağa kalktım tuhaf bir heyecan hissediyordum. Fakat sözlerimden memnun olmadığım zan oluyorsa da hakikatte bende çok memnun idim. Böyle bir hürsüz, bir kabahatli gibi gizli yaşamaktan elbet yüzü açık yaşamak daha iyi idi. Hiç renk vermeden sultana adeta emir ettim:

-Bininiz!..

-Nereye?..

-Benimle dünyanın öbür ucuna kadar gideceğinizi söylememiş miydiniz!.. Farz edin ki oraya gidiyoruz...

Sultan güldü:

-Hay hay!.. dedi.

Ata bindik. Bu sefer ona yaklaşmaktan çekinmiyordum. Havaya uçtuk Sultan kendisini tutmadığımdan sallanıyordu. Darıldığının o da farkında idi. Biraz sonra Hint gözüktü. Arkasından karlı dağlara yükseldik. Hintlinin mağarası önünde yere indim. Sultanı da indirdim!..

sihirli külâh başımda olduğu halde ve daha içeri girmeden ihtiyar bağırdı:

-Geldin mi? Keloğlan!..

Vay münasebetsiz herif vay Bana bu ... ünvanımla hiç hitap etmemişken şimdi Sultanın yanında söyleyi verdi. Darıldığımı belli eder bir sesle homurdandım:

-Geldim!..

-Başından bir kıl koparıp bana ver!.. (S 115)

Bila tereddüt kılımı verdim. Sonra Sultana döndü:

-Her ne kadar gözümüze görünmüyorsa da bizim Keloğlandan memnun musunuz?

Sultan hayretle sordu:

-”Keloğlan” Kim!..

Ben atıldım:

-Affedersiniz sizi gördüğüm vakit dilim dolaştı ismimi ters söyledim.”...”

değil “Keloğlan” der.

Fakat hırsımdan gözlerim yaşarmadı Sultan benim ismime hiç kızmamıştı. Gülerek sesin geldiği tarafa döndü:

-Elinizi verinde içeriye girelim!.

Elimi verdim. İhtiyar önde ben arkada mağaraya girmek üzere yürüdük. Tam kapıdan girerken ... yüksek olduğunu bildiğimden kafamı eğmeye lüzum görmediğim kapı pat!. diye başıma çarpıp külahımı yere düşürmez mi? hemen atlayıp koymak istedim fakat elimi tuttu.

-Ne yapacaksın?

-Külahımı giyeceğim!..

-Hiç bu kadar güzel adam yüzünü saklar mı? bak! ihtiyar bana bir ayna tuttu gözlerim kamaştı hayretle geriledim. Aynada yay gibi kaşlı ince ağızlı kara gözlü, gür saçlı bir delikanlı vardı. Acaba rüyamı görüyordum?. Heyecan ve şaşkınlıkla elimi kafama götürdüm. İpek gibi ince saçlar avucumu okşadı. (S 116)

İhtiyara baktım gülüyor!. Sultana baktım onunda gözlerinin içi ağzı gülüyordu. Bende güldüm.

-Fakat bu nasıl oldu?.

-Başından kopan saçla oldu!. senin aklına ne için gelmedi?. sana ölümden kurtardığı sihirbaz başından bir kıl koparıyorsan her arzun olacak dememiş miydi?.

-Demişti?.

-Peki ne diye koparıp ta güzel olayım demedin?..

-Bak bu aklıma gelmemişti?. sahiden şimdi anladım; Aptal oğlanmış!..

İhtiyar gülüp bizi içeriye aldı.

Sultan ile karşı karşıya oturduk. Sultan ihtiyara döndü; latif sesle rica etti.

-Bir şey isteyeceğim efendim?

-Buyurun!

-Ben onun böyle heykel gibi güzel yüzlü olmasını istemem!.. kendisi güzel olduğuna kani olmadığından bu oyununuza razı olmuştum saçları başında kalmak şartıyla yine eski ”keloğlan” olsun!

Sevinçle titredim böyle sahte bir suratla yaşamak fena idi.

İhtiyar bana baktı. Bu sefer mağlup olmuştum.

-Güzelliğin kalpte yaşadığını şimdi anladım. eski Keloğlan olayım dedim. İhtiyar elini yüzümde dolaştırıyordu. Geniş bir rahatlık hissettim. Merakla aynayı kaptım bu sefer saçlı (S 117)

Bir Keloğlan olmuştum. Atık bir derviş karşıma çıkıp da saçlarını say, tılsımlayacağım saymaya imkan yoktu fakat söz aramızda 3.”keloğlanı”1.sine değilse de 2.sine tercih ettim tamamıyla bendim. Cesur, mihnet çekmiş, gözlerinden güzellik değil zeka akan kel oğlan!..

İhtiyar bizi birkaç gün misafir etti. Kendisine bir gün nazikane sordum:

-Tabii Efendim benim ne için buraya geldiğimi biliyorsunuz?..

İhtiyar:

-Elbette!. galiba gitmek istiyorsun?. dedi.

-Müsaade buyrulursa, anamı ve her ne kadar bana iyi muamele etmese de babamı göreceğim geldi, şimdi anladım ki onları çok seviyormuşum!

İhtiyar:

-Hay!. hay!. oldu!.. gelin arkamdan!. Duvardaki oyuktan eline tuhaf bir diken aldı, Sultanla ben arkasından dışarı çıktık. Benim at orada bekliyordu binmek için üzerine doğru giderken ihtiyar eliyle beni dürttü.

-Acele yok!.. benim daha güzel bir şeyim var. Hem beraber gideceğiz!. Dikeni havada döndürdü şimşek çaktı. Geniş bir seccade sahada uçarak ayaklarımızın önüne geldi

Üçümüzde üzerine bindik!.

ihtiyar dikenle seccadeye vurdu.

-Yürü!.. (S 118)

Bir kere sarsıldık, Sultana heyecanla sarıldım!. Ayaklarımın altında tuhaf bir boşluk hissettim!. Uçuyorduk!. Etrafımızda bulutlar, ağaçlar, dağlar, derler, gelip geçiyordu böylece gittik. Halı birden bire durdu, ihtiyara merakla baktım. O güldü.

-Bak!. nereye geldik!..

Eğildim Baktım! derhal yüreğim kabardı saçlarımı bir sihirbaz tarafından sihirlendiği ağaçlıktayız!.

İhtiyar merakımı tatmin etti:

-İşte o sihirbaz ben idim. Şimdi geçelim.

Bir müddet daha böylece gittik. halı tekrar durdu. burası misafir kaldığım ve Akartunç hikayesini dilediğim yerd. Böyle her başımdan vaka geçen yerde durarak nihayet İstanbul'u gördük. İçimizde gurbet diyarına çıkıp da tekrar İstanbul'a gelenler varsa doğduğum yere yaklaşınca duyulan heyecanı takdir ederler.

Sultan mırıldandı:

-Güzel şehir!.. ben ihtiyara ... celp eden bir şey gösterdim:

-Şu tepede bir saray ışıltıyor, ben giderken yapılmamıştı.

İhtiyar güldü:

-Sizindir. Benim sana son hediyem(S 119)

Sevinçle titredim. Biraz sonra sarayın bahçesine konduk. Baştan aşağı. beyazlar giyinmiş yüzlerce köle bizi karşıladı, baktım:

Annem, babam, komşular orada bekliyorlar. Benim hiddetimden ürkmüş, yaklaşmaya cesaret edemiyorlar. Keloğlan gurur, azamet, bilir mi? Hemen atlayıp hepsiyle öpüştüm. Sultanı tanıttım. O da ellerini öptü. ihtiyar bizi bu kadar zenginlik ve refah içinde bırakıp şu sözleri söyleyerek gitti:

-İşte Sana para, servet, arkadaş...artık tulsım, sihir, ve yardım yok!. Çalış, kendin kazan. Memleketine ve arkadaşına yardım et!.. Allahaismarladık.

Ağlayarak elini öptük. Tekrar seccadesine binip yerine gitti. Bizde 40 gün 40 gece düğün yaptık!. Bu kadar mihnet ve eziyetten sonra mükafatı görüp ölünceye kadar mesut yaşadım. Artık hatıram bitti. sizinle bu sohbetlerde tatlı tatlı konuştuk Allahaismarladık kardeşlerim!. (S 120)

4. KELOĞLAN VE EĞİTİM

Keloğlan içinde yaşadığı toplumdaki kolektif şuurun tezahürüdür. Propp analizinde kahraman evden mesafe olarak uzaklaşır fakat Keloğlan masallarının tamamında mesafe olarak uzaklaşma söz konusu değildir. Bu çalışmada ele alınan masalda Keloğlan ailesi tarafından önce evden uzaklaştırılır, Keloğlan daha sonra çevreden de uzaklaşır. Dursun; Adler'den yaptığı alıntıyla insan doğasındaki en önemli psikolojik gerçeğin kişiliğin birlik ve bütünlüğünün yanı sıra üstünlük eğilimi ve çabası olduğunu görür. Adler'e göre üstün olmayı istemek evrensel bir duygu ve insan kişiliğinin ebedi özelliğidir. Belli özelliklerin çocukluk yıllarında çevresel koşulların etkisiyle şekillendiği söylenebilir. Bu koşullar, bireyde var olan aşağılık, güçsüzlük ve güvensizlik duygusunun yerini başarıya ve üstünlük duygusuna bırakmasını sağlar (Dursun, 2008: 614). Kendisini sosyal yapı, aile yapısı, kültürel sistem dolayısıyla ortaya çıkan bireysel kişilik problemlerini

çözmeye adanmış A. Adler, sosyal güdülerin insana etkisinden söz ederken insanlarda var olan telafi mekanizmalarının başarıya ulaşmada etken olduğunu ifade etmektedir (Yörük, 2006: 5). Masal kahramanları genellikle kendi iç dünyalarıyla uğraşmazlar. İç dünyalarındaki sorunları dış dünyadaki mücadelelerle çözerler. Aşağılanan ve dışlanan Keloğlan bundan incinse bile aldırılmaz ve “Başa gelen çekilir.” mantığıyla hareket eder. Böylece ilkelden medeniyete ulaşan bir yolculuğa başlar. Masalda hâkim olan doğanın güçleri ve olağanüstülükleriyle mücadele ederek egemen olur, bu egemenlik onun sınıf atlayışını sağlar. “Kahramanın Sonsuza Yolculuğu” ve “Gece Ay Yolculuğu” da sıradan, ilkel yaşamdan soylu yaşama ulaşmayı anlatır. Keloğlan bu yolculuğunda mucizenin, olağanüstülüklerin, bilinmeyenlerin uğraşlarını aklını kullanarak yaşar ve sık sık da masalında aklın, bütün güzelliklerden daha değerli olduğunu söyler. Çünkü aşağılanma ve dışlanma sebebi kelliğinin yanı sıra akılsız sanılmasıdır. Keloğlan’a ait bu masalda Keloğlan’ın doğumundan itibaren annesini, babasını ve kendisine karşı tutumları anlattığı görülür. Nihayet 14 yaşında evden kovulan kahraman, “kel” olmasından dolayı babasının öfke ve hışmına maruz kalır, annesinin sevgi ve merhameti ile varlığındaki iyi değerlerini daha çok kullanır. Keloğlan haklıyı ve haksızı ayırırken kendisi de çeşitli sıkıntılara girer ve fedakârlıklar yapar. Keloğlan’ı ilkelikten medeniyete götüren bu yolculuk, Keloğlan’ın diğerkam davranışlarıyla gerçekleşir. Harmancı, Keloğlan’ın güllük gülistanlık bir yol yerine dikenli, çalılı bir yolda hayata başladığını söyler. Keloğlan’ın bireyselleşme süreci bu çalılılar arasında başlar. Öncelikle kendini tanımalı ve sahip olduğu cevheri açığa çıkarmak için egoyu harekete geçirmelidir. Keloğlan’ın umuda erişmek için yolculuğa çıkmasıyla ego harekete geçer (Harmancı, 2010:12). Çocuk aile içinde anne baba tarafından birlikte sevilir ve sayılırsa güven duygusu gelişir, dışlanırsa da güvensizlik duygusu gelişir. Keloğlan’da baba sevgisiz ve merhametsiz, anne sevecen ve merhametlidir. Sadece anne bile Keloğlan’daki ben varlığını olumlu yönde geliştirir.

Her çocuğun anneden daha çok şefkate, babadan ise sevgi ile karışık yönetici otoriteye ihtiyacı vardır. Çocuklar başlarında onları disipline alıştıran ve onlara doğru yolu gösteren bir koruyucu isterler. Söz konusu otoritenin esas teması adalete ve çocuğun psikolojik haklarını kabul eden bir anlayışa dayanmalıdır (Çiftçi, 1991: 205–225). Keloğlan babasından alması gerekenleri, deneye yanıla yaşadığı hayat mücadelesinde, zaman zaman kazanıp zaman zaman kaybederek öğrenir. Üzerinde çalışma yapılan bu masalda Keloğlan aileden dışlanmış görünse de diğer Keloğlan masallarının tamamında Keloğlan’ın annesiyle yaşadığı bilinir. Baba ancak bir kaç masalda mevcuttur. Bütün masallar ele alındığında annenin kocası ile çocuğu arasında bir tercih yapmak zorunda kaldığı ve çocuğunu tercih ettiği söylenebilir veya bir şekilde baba aileyi terk etmiş olabilir veya baba ölmüş olabilir. Anne ile olan masallarda, Keloğlan özgüvenli olmasına rağmen bazı masallarda büyü veya sihir kullanması, bazı masallarda ise şiddete yönelmesi baba sevgisinden mahrum olmasından kaynaklanır. Kurumsal bir eğitime tabii olmayan Keloğlan, akıl ve zekâ yoluyla becerilerini ortaya koymada eğitimini sosyal öğrenmeyle sağlar. Keloğlan iyi bir gözlemcidir. Sosyal etkileşim kuramları içinde yer alan sosyal öğrenme teorisine göre; insan davranışları sadece pekiştirme yoluyla değil, davranışsal ve çevresel faktörlerin karşılıklı etkileşimi ile açıklanabilir. Buna göre Bandura, gözlem yoluyla öğrenme üzerinde durmuş ve gözlem yoluyla öğrenmeyi; dikkat etme, bellekte saklama, davranışı meydana getirme, güdülenme süreçlerini kapsama şeklinde açıklamıştır (Aydın, 2000: 81-83; Senemoğlu, 2001: 223-239).

Ailede aşağılanan çocukta görülen sorunların hemen hemen pek çoğu Keloğlan’da görülmez. Aşırı hırslı ya da çekingen, özgüveni düşük, içine kapanık, saldırgan değildir. Doğumunu anlatan masalda ve kendi duygularını ifade ettiği sözcüklerde haksızlığa uğrama söz konusu olduğu için Keloğlan masallarının hemen hemen hepsinde adalet ve hak arayışı vardır. Keloğlan asla masum birine haksızlık yapmaz, hiçbir zaman ilk yanlışı yapan Keloğlan değildir. Haksızlık yapanlara, hak yiyenlere kendi anladıkları dilden cevap verir (Murat Nuhoglu, 2014: 75). Hatıratını anlattığı bu eserde son sözlerim diye ifade ettiği bölümde Keloğlan’ın başarılarla medeniyete ulaştığı görülür. Kendi ifadesiyle artık kimlik ve karakter sahibi olan Keloğlan, sultanın sevgisine nail olmuş olarak silya geri döner. Özellikle babası, annesi ve komşular yaptıklarından pişman, çekinerek ve merakla Keloğlan’ın geri dönüşünü beklerler. Gurur ve azametini kendisine yakışmayacağını söyleyen Keloğlan hepsini affeder ve ellerini öper. Keloğlan’ın masallarında birey olma yolundaki yaşadığı sorunlar, günlük hayatımızdaki sorunlarla eşleştirilerek çocuğa problem çözme becerisi, hayata bakış açısı, cesaret, azim gibi özellikler kazandırılabilir.

5. SONUÇ

Çocuğun birey olarak topluma katılmadan önce hayata gözlerini açtığı andan itibaren anne babanın önemi oldukça fazladır. Keloğlan babanın toplum yargılarından dolayı aileden dışlanmış aile kavramı hayatında yer almamıştır. Hatta babasının kendine karşı duyduğu tepki yüreğinde derin acılar bırakarak tek başına deneye yanıla hayatı öğrenmiş ve birey olma sürecini tamamlamıştır. Keloğlan çevrenin, kel olmasından dolayı alaycı tutumuna maruz kalmış, baba çevrenin bu tepkisinden utanç duymuştur. Masallar tezahür ettiği

toplumların şuur altını yansıtır. Keloğlan'ın bu fiziksel görüntüsü bir nevi özürülü özelliğini sembolize etmekte, toplum ve engelli ilişkisini ortaya sermektedir. Engelli içinde bulunduğu toplum tarafından bir kere değil hayatı boyunca bu konuda taarruza maruz kalabilmektedir. Keloğlan'da ömrü boyunca yaşadığı bu acının ıstırabını dile getirir. Keloğlan masalları engelli ile empatiyi öğreten kaynaklar olabilir. Keloğlan kendisine ıstırap veren bu olayın temelinde haksızlık olduğuna inanır, kendisinin haksız olmadığını bildiği için de özgüven sorunu yaşamaz. Keloğlan masallarının tamamında mücadele en çok 'adalet' kavramı için yapılmıştır. Keloğlanın masallarının ortaya çıktığı toplumda, dışlanmasının yanı sıra toplumda kabul gördüğü zamanlar da söz konusudur. Kabul görmesi, onun kötülere yenmesi, haksızlığı önlemesi halka huzur ve mutluluk getirdiği zamanlardır. Manevi değerlere kavuşan toplum maddi kusurları görmez olur. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda Keloğlan, masal kahramanı olarak çok farklı tiplerde ortaya çıkmıştır. Dr. Naciye Yıldız yönetiminde Lazzat Ourakova'nın çalıştığı Keloğlan ve Tazşa Bala Masallarını karşılaştırıldığında, kahramanlar; haksızlıklara karşı çıkan, akıl yoluyla problemlere çözüm getiren, adalet arayan kimliğini tespit eder. Keloğlan ve Tazşa Bala Masallarının giderek olağanüstü varlıklar ve olaylardan sıyrılarak günümüz sorunlarını anlatmaya yöneldiğini de görmekteyiz (Ourakova, 2001). Keloğlan her zaman iyi niyetli, fedakar ve mücadelecidir. Sadece bu masalda geçen baba, Keloğlan'ın diğer masallarında geçmez. Annesi pasif olmasına rağmen merhametli, sevecen ve yufka yüreklidir. Keloğlan'da görülen diğerkamlik (özgecilik) özelliği anneden geçmiş olabilir. 1900'lü yıllara kadar çocuğun gelişimi ve birey olarak topluma kazandırılması geleneksel olarak devam etmiş, 1900'lü yıllardan sonra eğitimde anne babanın çocuk üzerindeki önemi kurumsal olarak ele alınmaya başlanmıştır. Eğitimin kuramsal olarak ilerlemesi çocuğun gelişimi ile birlikte anne babanın da bu çalışmanın içine çekilmesini sağlamıştır. Keloğlan'ın talihsizliği toplumdaki yanlış değerlere maruz kalması ve yanlış bir babanın çocuğu olmasıdır. Fakat Keloğlan bireysel gelişimini tamamlarken bu yanlışlar karakterine olumlu yönler vermiştir.

Toplumda normal kabul edilen çocukla bunun dışında kalan çocuk arasındaki fark, çocuğun bunu fark etmesi ile önemli bir davranış farkı ortaya çıkarır. Keloğlan 'kel olması' ve aileden ve toplumdan dışlanması sebebiyle benlik imajını topluma uyumlu kılar ve mücadeleciliğe hale getirir.

İspanya coğrafyasında roman kahramanı olarak ortaya çıkan Pikaresk İngilizlerin hikaye tütünde kahraman olarak oluşturduğu Robin Hood ve Türki coğrafyasında tezahür etmiş masalarda kahraman olan Keloğlan buldukları toplumların, evrensel olarak da insanlığın yanlışlarını ve doğrularını, iyilerini ve kötülerini, güzelliklerini ve çirkinliklerini ele alarak toplumun önemli rol modellerini oluştururlar. Bu kahraman karakterlerinin zaman zaman yalan söylemeleri, hile yapmaları ve düzenbazlık gibi özellikleri haksızlığı gidermek için yapıldığından bu yanlışlar masum görülebilir.

6. ÖNERİLER

Çocuğun birey olarak hayata hazırlanmasının geleneksel anne baba rollerinden daha çok eğitilmiş anne baba rolleriyle olacağı düşüncesi önem kazanmıştır. Bunun için eğitim kurumları çocuk için hazırlayacağı programlar kadar, anne baba için de programlar hazırlamalıdır.

Çocuk sadece aile ve okulda eğitilmez, sosyal hayat da eğitim kurumu yerine geçer. Çocuğun sosyal hayatta yaşayabileceği her şey anne-baba-çocuk ilişkisi üzerinde etkilidir. Basın yayında yer alacak programlar, çeşitli sanat dallarındaki iletiler anne-baba-çocuk ilişkisi üzerinde olumlu etki yapacak unsurlardır. Bu unsurlar eğitimin bir parçası olarak çocuğun birey olmasına yardımcı olurlar.

Halk eğitim, belediye kültür faaliyetleri vb. kuruluşlar eğitimden sorumludurlar. Toplumdaki aile içi yanlışları ele alarak faaliyetler hazırlamalıdır.

Babalık rolünün doğru ve sağlıklı yaşanabilmesi için çocuğun özelliği ne olursa olsun hayal kırıklığına uğramaması, endişe ve kaygıya kapılmaması, bu rolü yaşarken çıkan problemleri çözebilme kapasitesine sahip olması, bu görevi yerine getirme konusunda ilgi istek ve motivasyona hâkim olması için gerekli olan eğitim kurum ve kuruluşlar özellikle de okullar tarafından verilmelidir.

Eğitimde program geliştirmede okul öncesi ve birinci kademedeki masalların özellikleri, nasıl faydalanılacağı, masallardaki kahramanların rol model olarak kullanılabilirliği üzerinde çalışmalar yapılmalıdır.

Masalların eğitimdeki önemi açığa çıkartılarak sağlıklı birey, sağlıklı aile ve sağlıklı toplum yetiştirirken milli benliğini oluşturacak yönleri önem verilmelidir. Böylece yabancılaşma ve yalnızlaşma önenebilir.

Masalarda ortaya çıkan problem ve alt problemlerin çözümüne yönelik davranış biçimleri çocuğa tecrübe olarak kazandırılabilir, hayata bakış açısı sağlanabilir.

Keloğlan masalları eğitimde ve program geliştirmede kullanılacak en doğal materyallerdir.

Geleneksel eğitimin doğru tarafları tespit edilerek modern eğitimle karşılaştırılmalıdır.

Geleneksel eğitimde Keloğlan masallarında görüldüğü üzere ergenin birey olması hayattaki her türlü tehlikeyi görerek yaşamasıyla gerçekleşir. Ergen, anne-baba ve eğitimciler tarafından dış dünyadan korunarak değil dış dünya tanıtılarak eğitilmelidir.

Eğitimde yeni yaklaşımlar üzerine yapılan bütün çalışmalarda üzerinde durulan başlıklar masal kahramanı Keloğlan'ın ergenlikte hayat mücadelesi ile baş başa kaldığı süreçte görülmektedir. Keloğlan'ın eğitimi bir "okul" ve "müfredat" la sınırlı değil yaşama ait "her şey" ile gerçekleşir.

Eğitimde yeni yaklaşımlarda eğitimin çocuğa görelilik olması söz konusudur. Keloğlan yaşamdaki eğitimini kendi kabiliyet ve yetenekleriyle kişiselleştirilmiş olarak edinir.

Eğitimde yeni yaklaşımlarda süreç üzerinde durulmakta ve bunun kısıtlayıcı olduğu belirtilmektedir. Keloğlan için eğitimde belli bir süreç yoktur. Bu da Keloğlan'ı başarılı kılar.

Eğitimde yeni yaklaşımlarda teorik bilgilerin veri analizleriyle geleceğe yönelik trendler ortaya çıkartması üzerinde durulmaktadır. Keloğlan her bir tecrübeyi, teorik olarak kullanıp daha az hata yapma daha çok ihtiyaç karşılama daha doğru sonuçlar elde etme ve daha cazip öneriler sunma beceresine sahip olmuştur.

Eğitimde yeni yaklaşımlarda evrensel ufkun önemi üzerinde durulmaktadır. Keloğlan acımasız bir şekilde tek başına kalsada bu yalnız yolculuğunda diyar diyar dolaşarak evrensel bir ufka sahip olmuştur.

Bütün bunlar dikkate alındığında keloğlan güncellenerek Keloğlan rol model olarak eğitimde kullanılabilir.

KAYNAKÇA

AKSOY, A. B., & TATLI, S. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1-22.

Alio AP, Mbah AK, Grunsten RA, Salihu HM. (2011). Teenage pregnancy and the influence of paternal involvement on fetal outcomes. *J Pediatr Adolesc Gynecol*. 24(6):404–409.

Alio AP, Mbah AK, Kornosky JL, Wathington D, Marty PJ, Salihu HM. (2011). Assessing the impact of paternal involvement on racial/ethnic disparities in infant mortality rates. *J Community Health*. 36(1):63–68.

Arslan, F. (2014). An investigation into student teacher concerns: probable changes caused by methodology classes and teaching practise, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi: Adana.

Aydın, A. (2000). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. 1–101. Alfa Basım, Bursa.

Boyce WT, Essex MJ, Alkon A, Goldsmith HH, Kraemer HC, Kupfer DJ. (2006). Early father involvement moderates biobehavioral susceptibility to mental health problems in middle childhood. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 45(12):1510–1520.

Bronte-Tinkew J, Moore KA, Carrano J. (2006). The father-child relationship, parenting styles, and adolescent risk behaviors in intact families. *J Fam Issues*. 27(6):850–881.

Carlson C, Trapani JN. (2006). Single parenting and step parenting. In: Bear GG, Minke KM, eds. *Children's Needs III: Development, Prevention and Intervention*. Bethesda, MD: National Association of School Psychologists; 783–797.

Carlson MJ, McLanahan SS, BrooksGunn J. (2008). Coparenting and nonresident fathers' involvement with young children after a nonmarital birth. *Demography*. 45(2):461–488

Castillo JT, Sarver CM. (2012). Non-resident fathers' social networks: the relationship between social support and father involvement. *Pers Relatsh*. 19(4):759–774.

Chang JJ, Halpern CT, Kaufman JS. (2007). Maternal depressive symptoms, father's involvement, and the trajectories of child problem behaviors in a US national sample. *Arch Pediatr Adolesc Med*. 161(7):697–703.

Cheadle JE, Amato PR, King V. (2010). Patterns of nonresident father contact. *Demography*. 47(1):205–225.

Çiftçi, O. (1991). Çocuğun sosyalleşmesinde ailenin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2(2).

- Conner GK, Denson V. (1990). Expectant fathers' response to pregnancy: review of literature and implications for research in high-risk pregnancy. *J Perinat Neonatal Nurse*. 4(2):33–42.
- Cookston JT, Finlay AK. (2006). Father involvement and adolescent adjustment longitudinal findings from Add Health. *Fathering*. 4(2):137–158.
- Dursun, A. Üç Keloğlan Masalının Psikolojik Açıdan Çözümlemesi. 38. *Icanas*, 611.
- Edin K, Tach L, Mincy R. (2009). Claiming fatherhood: race and the dynamics of paternal involvement among unmarried men. *Ann Am Acad Pol Soc Sci*. 621(1):149–177.
- Ellis BJ, Schlomer GL, Tilley EH, Butler EA. (2012). Impact of fathers on risky sexual behavior in daughters: a genetically and environmentally controlled sibling study. *Dev Psychopathol*. 24(1):317–332.
- Er, M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49(2), 155-168.
- Erlandsson K, Dsilna A, Fagerberg I, Christensson K. (2007). Skin-to-skin care with the father after cesarean birth and its effect on newborn crying and prefeeding behavior. *Birth*. 34(2):105–114.
- Feldman R. (2003). Infant mother and infant father synchrony: the coregulation of positive arousal. *Infant Ment Health J*. 24(1):1–23.
- Gettler LT, McDade TW, Feranil AB, Kuzawa CW. (2011). Longitudinal evidence that fatherhood decreases testosterone in human males. *Proc Natl Acad Sci USA*. 108(39):16194–16199.
- Gurbetoğlu, A. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri, İstanbul Ticaret Üniversitesi: İstanbul.
- Gültekin Akduman, G., Günindi, Y., & Türkoğlu, D. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal Of International Social Research*, 8(37).
- Halil, U. Z. U. N., SİMSAR, A., & KARACA, N. H. (2019). Türkiye’de erken çocukluk döneminde baba-çocuk ilişkisi konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 6(2), 1-8.
- Harmancı, M. (2010). Türk masallarında Keloğlan tipi.
- Hook JL, Wolfe CM. (2012). New fathers? Residential fathers' time with children in four countries. *J FAM Issues*. 33(4):415–450.
- Howard Caldwell C, Antonakos CL, Assari S, Kruger D, De Loney EH, Njai R. (2014). Pathways to prevention: improving nonresident African American fathers' parenting skills and behaviors to reduce sons' aggression. *Child Dev*. 85(1):308–325.
- Johnson K, Caskey M, Rand K, Tucker R, Vohr B. (2014). Gender differences in adult infant communication in the first months of life. *Pediatrics*. 134(6). Available at: www.pediatrics.org/cgi/content/full/134/6/e1603.
- Nuhoglu, M. M. (2014). KELOĞLAN MASALLARI VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİM.
- McGill BS (2014). Navigating new norms of involved fatherhood: employment, fathering attitudes, and father involvement. *J Fam Issues*. 35(8):1089–1106.
- MDRC. (2013). Strengthening low-income families: a research agenda for parenting, relationship, and fatherhood programs. New York, NY: MDRC; 2013. Available at: www.mdrc.org/sites/default/files/Strengthening_Families_020113.pdf. Accessed March 24, 2015.
- Menning CL. (2006). Nonresident fathers' involvement and adolescents' smoking. *J Health Soc Behav*. 47(1):32–46.
- Onur, B. (2005). Anılardaki Aşklar: Çocukluğun ve Gençliğin Psikoseksüel Tarihi. İstanbul: Kitap Yayınevi
- Özcan, T. (2013). Modern Bir Öncü: Keloglan. *Bilig*, 65, 247.
- Pancsofar N, Vernon-Feagans L. (2006). Mother and father language input to young children: contributions to later language. *J Appl Dev Psychol*. 27(6):571–587

Parker K, Wang W. (2015). *Modern Parenthood: Roles of Moms and Dads Converge as They Balance Work and Family*. Washington, DC: Pew Research Center; 2013. Available

at: www.pewsocialtrends.org/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-momsand-dads-converge-as-they-balance-work-and-family/. Accessed March 24, 2015.

Perini T, Ditzen B, Hengartner M, Ehlert U. (2012). Sensation seeking in fathers: the impact and paternal investment. *Horm Behav.* 61(2):191–195.

Raeburn P. (2014). *Do Fathers Matter?* New York, NY: Farrar, Straus, Giroux; 2014.

Ryan RM, Kalil A, Ziol-Guest KM. (2008). Longitudinal patterns of nonresident fathers' involvement: the role of resources and relations. *J Marriage Fam.* 70(4):962–977.

Sarkadi A, Kristiansson R, Oberklaid F, Bremberg S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatr.* 97(2):153–158

Seçer, Z., Çeliköz, N., & Songül, Y. A. Ş. A. (2007). Bazi Kişisel Özelliklerine Göre Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Babalarının Babalığa Yönelik Tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 425-438.

Senemoğlu, N. (2001). Gelişim Öğrenme ve Öğretim. *Gazi Kitabevi, Ankara.* 78-239.

Şahin, F. T., & ÖZBEY, B. U. S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12).

Shannon JD, Cabrera NJ, Tamis Lemonda C, Lamb ME. (2009). Who stays and who leaves; father accessibility across children's first 5 years. *Parent Sci Pract.* 9 (1–2):78–100.

Teitler JO. (2001). Father Involvement, Child Health and Maternal Health Behavior. *Child Youth Serve Rev.* 23(4–5):403–42.

Yogman MW. (1982). Development of the father-infant relationship. In: Fitzgerald H, Lester BM, Yogman MW, eds. *Theory and Research in Behavioral Pediatrics*. Vol 1. New York, NY: Plenum Press; 221–279.

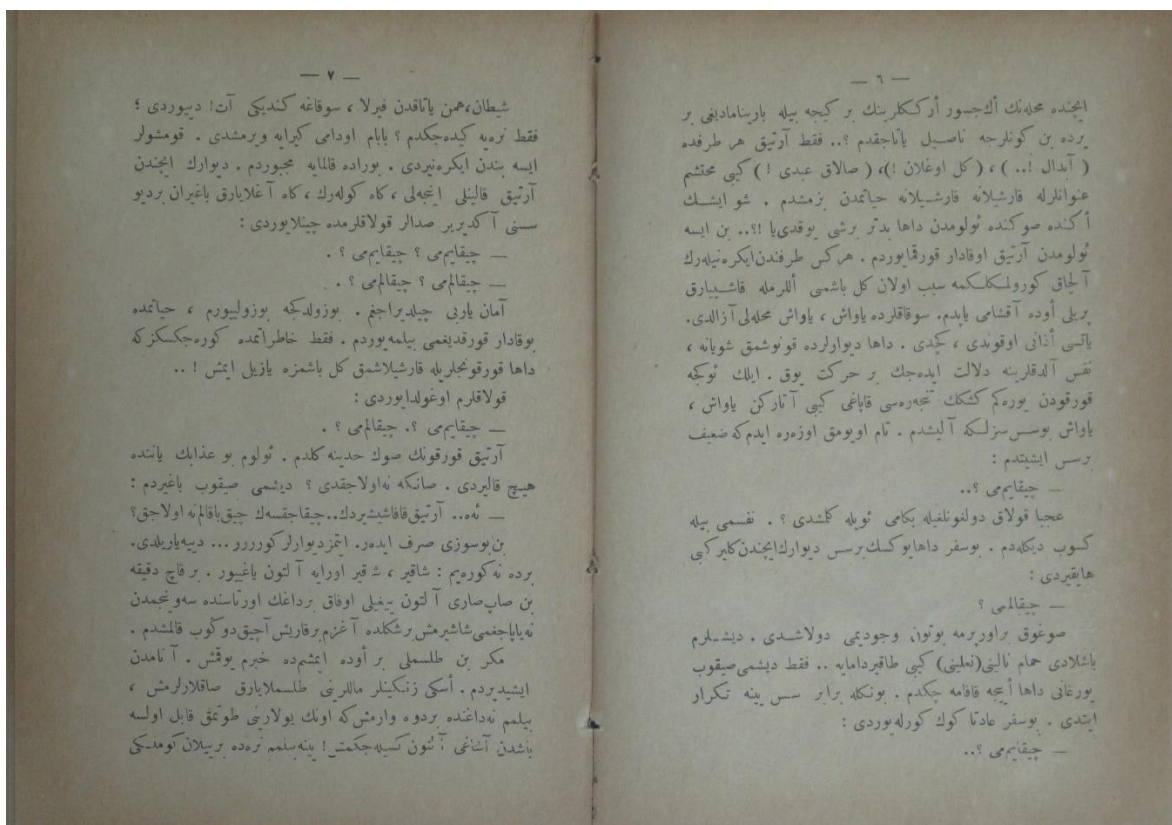
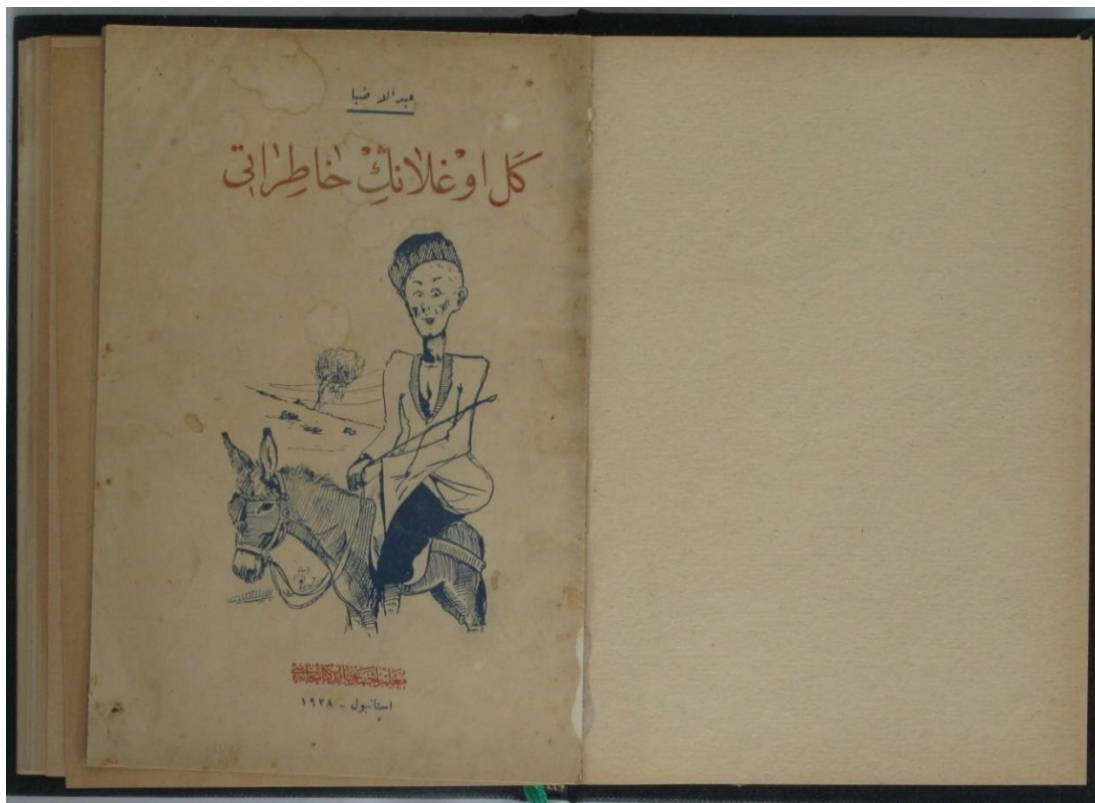
Yogman MW. (1981). Games fathers and mothers play with their infants. *Infant Ment Health J.* 241–248.

Yogman YW, Lester BM, Hoffman J. (1983). Behavioral and cardiac rhythmicity during mother-father-stranger infant social interaction. *Pediatr Res.* 17(11):872–876.

Yörükan, T. (2006). Alfred Adler sosyal roller ve kişilik (2. Baskı). *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*.

EKLER

Ek-1: Kel'in Hatıratı

وارمش که اونک کوملکئی آلدما تئک ممکن اولسه مائتهده صاقلی بر دقینه بولق ممکنش . آ نام «ایش بو طلسمرک ناصیل شی اولدینی یلوب ماللری چیقار تئمه» ایدردی . فقط کما : «تله کاپردی که کل اوغلان هر سک قورقدینی شو اوده دینی صیقوبده «چیق باقم» ..» دیردیز بو آلتونلری آلاچق ؟ بن یک تورو خولالاره اوبوقالمش . صباحلایین اویانجه برده باقم که اورناده را لتون یله یوق .. دیوارله قوشدم . اونلرکده باریلدقاری هیچ بللی دکیل .

— عجبا بن کیجه له یین رژیایی کورمشدم ؟ ..

هر نه ایسه اوزون سوزک قیصای بو هر کیجه دوام ایتدی . دیوارل «چقایی ؟ ..» دیه باغریور ؟ بن «چیق باقم نه اولاجق» . دیورم . آلتونلر دوکولوبور . صباح اذانی اوقوندمی تکرار قایب اولوبوردی . برقاچ دفعه آ ووجه صاقلاییم دیم . فقط صباح اولدیمی آلدن نوحاف بر بوشاق حس ایدوردم . آلتونلر قایب اولوبوردی . بونی کیمه آ کلا تئمه بکا کولدی . کلک برابر دنهلم تکلیفنهده کیمسه قورقون یا نانا یوردی . طلسمک برقمینی حل ائتمشدم . فقط اصل مهم اولان جهتی یعنی آلتونلری باشقا برره طاشپایی یا پامایوردم . نهایت سوزلر یه انا نان را اختیار دوش بکا : — کل اوغلان « دیدی ! » هند دیارنده (هدیومن ناغور) درلر بر سحر باز وارد . بو طلسمی آتچاق اول ایدر . بن بر آشکم وار . چوق ذکیر . هر ده بری طاقه منسوبدر . برده سحرلی قامچیم وارد . اونکده وورنجه قونوشور .. سکا اونی ویریم . اوز رینه یین (ناغور) ه کیت ، دایش باقم نه دیکه ! ..»

درویشک آئی تووب اشکنه یتهرک :

— ویر الکی هند دیاری .. دیوب ابرتمی صباح بوله دوشدم .

اشکم ایله ایلک نوجکه نه قونوشدق ؟ ..
صیجاچ بر یاز کونی آتئده درویشک هدیه ایتدیکی مرکب ایله بوله قوبولدی . آدم کچی قونوشدینی ادعا اولونان بول آرقداشعله

قونوشق احتیاجیله سحرلی قامچینی ووروب صوردم :

— فون ، فین ، فان ..! —
آرتیق بوردم صیلامایه باشلادی . زواللی قیز پراچ جاماشیری ایله قالمشدی . حالا آغلابور ، هیچ اولمازه کندیسنه بو آلیسهلری باغیشلامالری رجا ایدیردی . آرتیق صولک حده کئشک . نه قادر اولسه باشمده صاچ یوق اما عقل وار . آ کلام که قیز شو کوملکی چیقاردیمی طلم بوز لاجق . فقط قیز نوبله یالوار یور ، آغلابور که انسانک « هایدی به دقنهده سنک اولسون ، یاراده سنک اولسون ! » دیوب وازیکه چکی کلپور . قیز باشلادی هونکور ، هونکور آغلامایه ، صاچنی باشی بولمایه . فقط کوملکده آل آندی . آرتیق چیقاراجق .. تام بو صبراده دمیکی اخطاریمه رغما قارا اوغلان کندیسنی طوتامایوب باشلامازی ظیلامایه .. قولاغنه آسیدم اولادی . قوروغنی چکدم اولمادی ، پاپاسلر نوبله مدحش یاقیورلر که دیمه کینین . یاقدم اشکمی صوردموق امکان خارچنده . پاپاسلر ده دیک ، دیک باقیور ؟ آرتیق دایانامدم ، باغیردم : — یا هو ؟ .. نه پاپاس اشکم بزدن حساس چیقدی . قیزه آجیدی . آغلابور .. سز اشک آغلاماسین دیمه برشی سوبله دیکر ، سن قونوشما دیدیکر ..! بن قونوشدیمی ؟ ..

کاشکه آغزیمی آچاسه یدم . وای سنمیک قونوشان ؟ .. بزدن بره بر صار صایدی . دهشتلی برکوک کورولتوسی ایشتم . قاصیرغایه اوغرامش سامان چونی کچی برمدن قالدیرلیم . صانکه اوچوبورز . آللم قارا اوغلانک قولاق رینه پایشمش هواده اوچوبورز . آمان یاری ؟ بو نه صیجا قلق بو نه فیرتینا ، بو نه روزکار .. .. دهشتلی بر صار صینتی ایله باپاشتم ! . کندیمه کلدیکم وقت اطرافه باقدم که هیچ طامیادیم بر دیاردهم .

نه اولدی ؟ بورایه ناصیل اوچوب کلدیم ؟ قارا اوغلان حالا باش اوچده . هر طرف صیلا یور ، اوزاقده برچیتچی ، چیفت سورویور . یانه کیدوب صوردم :

— مرحبا همشهری ..!

— مرحبا دلیقانی ! ..!

— عیجا زده تر دیرک باهاجم ؟ ..!

— چیتنجی شهبلی ، شهبلی یوزومه باقدی :

— ناصیل زده تر ؟ ..!

— یعنی صورویورم که بو مملکتک آدی ندر ، قایش داغندن چوق اوزاقی ؟ ..!

— « قایش داغ » نرمی اوغل ! .. بورایه (قونیه) دیورلر . دلیقانی کندیکه کل ! ..!

— آخزم برقارش آجیق قالدی :

— یا کلشنگ اولماسین باهاجم ؟ ..!

— نه کچی ؟ ..!

— یعنی بورایه قونیه دیمه بورلرسه ! ..!

— اوغلان کل باشی ! .. سن یا سرخوشک و یا خود بمله آلائی ایدیسورک ؟ .. بن بامدن ، باام بااستدن ، اوده بااستدن دوش که بورایه (قونیه) دیرلر . آ کلام کی؟ هادی باقیم کیت ایشکه ! ..!

وای جاننه ! .. باق آغزیمی آچار آجاز کندیمی زده بولشم ؟ یا معاذالله بن داها فضله قونوشه ایدم دیمک شیمدی کیم بیلیر دنیانک هانکی اوچنده اولاجدیم ! اوتوروب ایتی رکمت نماز قیلارق

جانمی بکا باغیشلایان تا کیری به دعا ایتم . دینک بلاسیله هم پارادن اولمش ، همده بویه باغیجی برد یارده کیمه سز قالمشدم . فقط نه قادر خوش اولماسه ده بورایه قادر بهله شدن سیاحت اجتش ، هنده بر پارچا دها یا قلاشمدیق . بوتون حیاتجه بر سوز اوغرینه قاچیردنیغ بو دینه به آجیر ، باباسارک قیزه او قودقارینک دورت مثالی بن طالمسز باشمه او قوردم .

کل اوغلان ئورده کی

بو اوزون سیاحته چیقارکن هیچ دوشونه دیکم برشی وارسه اوده قاریمی ناصیل دو بوراجم ایدی . بوسیدن بی تا کیری مسافری دیبه یانه آلان اختیار قادن :

— اوغلم !.. دیدی سن بویه بوش بوشه اوتورورسه ک بن سنی بسه به جک اقتدارده دیکم . فقط بتم ئون قوجام ئورده ک صاناردی . اوده صانامادینی دورت مانه صیقا ئورده ک وار . آل شونلری سوغاغه چیق ، بلکه بر مشتری ولورسک !.. فقط صاقین ئورده ک لری آلکدن قایدیرما !.. آقشامه آج قالیرز .

آبدال اولمادینمی سوبله بهرک ئورده ک لری ئوکه قاندم ؛ سوغاغه چیقتم .

برقاج ساعت باغیروب قاچیردقن صوکر! نهایت غایت بو بوک بر اودن بیره وورولوب قاچیریلدم . ئورده ک لری هیچ بازارلق ایتمدن ایچیری آلوب قابی قایدیلر . باراستی و بره جکلر دیبه بکلدم . بر ساعت بکلدم ، ایکی ساعت بکلدم ؛ ایچیریدن هیچ کیمسه چیقما بوردی . نهایت قولانمه بر سس کلدی . اولک بکی باغی بیوردی :

— بن حمامه کیدیورم . ئورده ک لری قیزا توب کونده بیک ؛ فقط آرقا قایدن کتیر سینلر . ئوک قابیده کی سرسینک ده آکسه نه بر شاپلاق آتوب دفع ایدیک کتسین !..

ایچنده محله ک آک جهور آرککلرینک بر کیجه بیله بارسانامادینی بر برده بن کونلرجه ناصیل با ناچقتم ؟.. فقط آرتیق هر طرفده (آبدال !..) ، (کل اوغلان !) ، (صالاق عبدی !) کیی محتم عنوانرله قارشیلانه قارشیلانه حیاتدن بزمشدم . شو ایسک آکنده صوکنده ئولومدن دها بدتر برشی یوقدی یا ؟!.. بن ایسه ئولومدن آرتیق او قادر قورقما بوردم . هر کس طرفدن ایکره نیلرک آلیق کورولسک کیمه سب اولان کل باشمی آلرمله قاشیبارق برلی اوده آقشامی بایدم . سوغاقلرده یاواش ، یاواش محله لی آزالدی . باتسی آنانی او قوندی ، کیدی . دها دیوارلرده قونوشق شویانه ، قس آلدقربنه دلالت ایدم جک بر حرکت یوق . ایلک ئوکیجه قورقودن یوره ک کتکک تجهرمی قاباغی کیی آتارکن یاواش ، یاواش بوسس سزلسکه آلیشدم . تام او یومق اوزره ایدم که ضعیف برس ایشتیم :

— چیقایی ؟

عجبا قولاق دولونغلیله بکامی ئوبله کتشدی ؟ . قسمی بیله کسوب دیکله دم . بوسفر دها بو بوسک برس دیوارک ایچندن کلر کیی هاشیردی :

— چیقایی ؟

صوغوق بر اور برمه بوتون وجودیمی دولاشدی . دینشلم باشلادی حمام نالی (نلیق) کیی طاقدامایه .. فقط دیشمی صیقوب یورغانی دها اجه قافامه جکدم . بونکه برابر سس یینه تکرار ایستی . بوسفر عادتا کول کورله بوردی :

— چیقایی ؟

شیطان ، هنم یا قادن فریلا ، سوغاغه کندیکی آت! دیوردی ؛ فقط زبیه کیده جکدم ؛ بابام اودامی کیرانه ویرمشدی . قومشولر ایسه بدن ایکره نیردی . بوراده قالمایه مجبوردم . دیوارک ایچندن آرتیق قالینی ایچلی ، کاه کوله رک ، کاه آغلایارق باغیران بردی سنی آکدیریر صدالر قولاقلمده چیلا بوردی :

— چیقایی ؟ چیقایی ؟

— چیقایی ؟ چیقایی ؟

آمان یاری چیلا براجم . بوزولدیجه بوزولویورم ، حیاتمه بو قادر قورقدینمی بیلمه بوردم . فقط خاطر ایتمه کوره جکسکر که دها قورقونجیلرله قارشلاشمق کل باشمزه یازیل ایتم !.. قولاقلم اوغولدا بوردی :

— چیقایی ؟ چیقایی ؟

آرتیق قورقونک صوک حدینه کدم . ئولوم بو عذابک یاننده هیچ قالیردی . صانکه نه اولاجدی ؟ دیشمی صیقوب باغیردم :

— نه .. آرتیق قافاشیشیردک .. چیقاجسه ک چیق باقلمه اولاجق ؟

بن بوسوزی صرف ایدم . ایتمز دیوارک کورور .. دیبه یازیلدی .

برده نه کورهیم : شاقیر ، شقیر اورایه آلتون باغیور . برقاج دقیقه

بن صاب صاری آلتون یینی اوقا برداغک اور تاننده سه و محمدن

نه با چغمی شاشیرمش رشکلده آغزم بر قاریش آجیق دو کوب قلمشدم .

مکر بن طلسمی بر اوده ایشمده خیرم یوقش . آ نامدن

ایشیدردم . آسکی زنگینلر ماللرنی طلسملابارق صاقلارلرشم ،

بیلمم نه داغنده برده وارمش که اونک یولارنی طومق قابل اولسه

باشدن آسغی آتون کسبه جکتم ! یینه بیلمم زرده بریلان کومدیکی

وارمش که اونک کوملکنی آده اتمک ممکن اولسه مالبته ده صافلی بر
دقیقی بولق ممکنمش . آ نام «ایش بو طلمسک ناصیل شی اولدینی
یایوب ماللری چقارتمده ادردی . فقط کما . عقله کایدی که کل
اوغلان هر کس قورقدینی شو اوده دیشی صیقوب ده « چیق باقالم .. »
دیردیز بو آلتونلری آلاچق ؟ بن بیک تورلو خولیارله او یوقاقلشم .
صباحلایین او یانجه برده باقلم که اوز ناده بر آلتون یله یوق .. دیوارله
قوشدم . اولرکده باربلدقلری هیچ بللی دکلم .

— عجبا بن کیجه له یین رؤیای کورمشدم ؟ ..

هر نایسه اوزون سوزک قیصای بو هر کیجه دوام ائدی .
دیوارلر « چقایی می ؟ .. » دیه باغریور ؟ بن « چیق باقالم نه اولاجق ؟
دیورم . آلتونلر دو کولوبور . صباح آذانی اوقوندمی تکرار قایب
اولوبوردی . بر قیچ دفعه آ ووجهه صافلاییم دیدم . فقط صباح
اولدی آده نوحاف بر بوشاق حس ایدیوردم . آلتونلر قایب
اولوبوردی . بونی کیمه آکلادمه بکا کولدی . کلک برابر
دیهلم تکلیفنه ده کیمسه قورقونن باشما یوردی . طلمسک بر قسمنی
حل اتمشدم . فقط اصل مهم اولان چییتی یعنی آلتونلری باشقا
بر بره طاشایی یا بامایوردم . نهایت سوزلر به ایسانان بر اختیار درویش بکا :
— کل اوغلان ، دبدی ! هند دیارنده (هه بومن ناغور)
دیرل بر سحر باز وارد . بو طلمسک احتیاجی اولحل ایدم . بن بر اشمک
وار . چوق ذکیدر . هم ده پری طاقه سنه منسوبدر . برده سحرلی قامچیم
واردر . اونکله وورنجه قونوشور .. سکا اون ویریم . اوز رینه
بین (ناغور) ه کیت ، دانیش باقلم نه دیه جک ! .. ؟
درویشک آلتی ثوبوب اشمکه یته وک :

— ویر آلتی هند دیاری .. دیوب ابره می صباح بوله دوشدم .

اشکم ایله ایلک نوجکه نه قونوشدق ؟ ..

صیجاق بر باز کونی آتقده درویشک هدیه ایتدیکی مرکب ایله
بوله قونوشدق . آدام کیی قونوشدینی ادنا اولونان بول آرقاداشمله

قونوشق احتیاجیه سحرلی قامچین ووروب سوردم :

نه اولدی ؟ بورایه ناصیل اوچوب کلدیم ؟ قارا اوغلان حالا باش
اوجده . هر طرف صیلا یور ، اوزاقده بر چییتی ، چیفت سوروبور .
یانه کیدوب سوردم :

— صرحبا همشهری ! ..

— صرحبا دلیقانی ! ..

— عیجا ترده ز دیرسک باباچم ؟ ..

— چییتی شهلی ، شهلی یوزومه باقدی :

— ناصیل ترده ز ؟ ..

— یعنی صوروبورم که بو مملکتک آدی ندر ، قایش داغندن

چوق اوزاقی ؟ ..

— « قایش داغ » تره می اوغل ! .. بورایه (قونیه) دیورلر .

دلیقانی کندیکه کل ! ..

— آغزم بر قایش آچیق قالدی :

— یا کلشلفنگ اولماسین باباچم ؟ ..

— نه کیی ؟ ..

— یعنی بورایه قونیه دیه بورلر ! ..

— اوغلان کل باشلی ! .. سن یا سرخوشک و یا خود بمله

آلای ایدیورسک ؟ .. بن یایمدن ، بام یایسندن ، اوده یایسندن

دویشک بورایه (قونیه) دیرل . آکلادکی ؟ هادی باقلم کیت

ایشکه ! ..

وای جانه ! .. باق آغزیمی آچار آچار کندیی ترده بولشم ؟

یا معاذالله بن داهه فضله قونوشه ایدم دیمک شیمدی کیم بیایر

دنیاک هانکی اوجنده اولاجدم ! اوتوروب ایکی رکت نماز قیلارق

— فون ، فین ، فان ! ..

آرتیق یورم صیلامایه باشلادی . زاواللی قیز بر ایچ جامشیری
ایله قالمشدی . حالا آغلا یور ، هیچ اولمازه کندیسه بو آلیسه لری
باغیشلامالری رجا ایدیوردی . آرتیق صولک حدسنه کشدک . نه قادار
اولسه باشمزده صایق بوق اما عقل وار . آکلادم که قیز شو کوملکی
چیتاردیمی طلمس بوزولاجق . فقط قیز ئویله یالوار یور ، آغلا یور که
انسانک « هادی به دینه ده سنک اولسون ، باراده سنک اولسون ! »
دیوب واز کیجه کی کلپور . قیز باشلادی هونکوره هونکوره آغلامه ، صاچنی
باشنی بولایه . فقط کوملکه دال آدی . آرتیق چقاراجق . نام بوسیراده
دیشکی اخطار به رغماً قارا اوغلان کندیسی طونامایوب باشلامازی
ظیرلامایه ! .. قولانغه آسیدلم اولمادی . قوروغنی چکدم اولمادی ،
پایسلر ئویله مدشن باقیورلر که دیمه کتسین . یا قدم اشمکی صوصورمق
امکان خارجنده . پایسلر ده دیک ، دیک باقیور ؟ آرتیق دایانامدم ، باغیردم .
— یا هو ؟ .. نه یایم اشمک بزدن حساس چیقدی . قیزه آجیدی .
آغلا یور ! .. سز اشمک آغلاماسین دیبه برشی سوله مه دیکیز ، سن
قونوشما دیدیکر ! .. بن قونوشدیمی ؟ ..

کاشکه آغزیمی آچماسه بدم . وای سنمیسک قونوشان ؟ .. بردن
بره بر صار صیادی . دهشتلی برکوک کوروتوسی ایشیدم . قاصیرنایه
اوغرامش صامان چونی کیی برمدن قالدیریدم . صانکه اوچوبورز .
الرم قارا اوغلانک قولانقرینه یایشمش هواده اوچوبورز . آمان
یاری ؟ بو نه صیجاقق ! بو نه فیرینا ، بو نه روز کار . . . .
دهشتلی بر صار صیادی ایله یایلمش !
کندیبه کلدیکم وقت اطرافه باقدم که هیچ طانمایدیم بردیوردم .

جانمی بکا باغیشلابان تا کری به دعا ایتم . دئیک بلاسیله هم پارادن اولمش ، هم ده بویله یابانچی برد یارده کیمسه سز قالمشدم . فقط نه قادار خوش اولماسه ده بورایه قادار پهله شدن سیاحت ایتمش ، هنده بر پارچا داها یاقلاشمشددق . بوتون حیاطمه بر سوز اوغرینه قاجردیغ بو دفته به آجیر ، باباسلرک قیزه او قودقلرینک دورت منانی بن طالمسز باشمه او قوردم .

کل اوغلان ئورده کچی

بو اوزون سیاحت چقارکن هیچ دوشونمه دیکم برشی وارسه اوده قارمی ناصیل دو بوراجم ایدی . بوسیدن بی تا کری مسافری دیبه یانه آلان اختیار قادین :

— اوغلم !.. دیدی سن بویله بوش بوشه او نورورسه ک بن سنی بسله به چک اقتدارده دیکم . فقط نیم ئولن تو جام ئورده ک صاناردی . اوده صانامادنی دورت مانه صیقا ئورده ک وار . آل شونلری سوقاغه چتی ، بلکه بر مشتری بولورسک !.. فقط صاقین ئورده ک لری آلکدن قایدیرما !.. آقشامه آج قالیرز .

آبدال اولمادینمی سوبله به ورك ئورده ک لری ئوکه قاتم ؛ سوقاغه چقتم .

برقاج ساعت باغیروب چاغیردقن صو کرا نهایت غایت بوبوک برأودن چیره وورولوب چاغیریلدم . ئورده ک لری هیچ بازارلق ایتمدن ایچیری آلوب قانی قایدیلر . باراسنی ویره چکر دیبه بکلهدم . بر ساعت بکلهدم ، ایکی ساعت بکلهدم ؛ ایچیریدن هیچ کیمسه چیقما بوردی . نهایت قولانغه بر سس کلدی . اوك بکی باغیریبوردی :

— بن حمامه کیدیورم . ئورده ک لری قیزارتوب کونده ریک ؛ فقط آرقا قایدن کتیریلر . ئوک قابیده کی سرسرینک ده آکسه نه برشابلق آتوب دفع ایدیگ کینسین !..